

Slaaptrektelling van Bonte Kraai *Corvus cornix* bij Den Haag in 1974

Peter L. Meininger¹ & Wim J. ter Keurs²

¹ Lisztlaan 5, 4384 KM Vlissingen,
p.l.meininger@rikz.rws.minvenw.nl

² Milieubiologie Leiden

Nog niet zo lang geleden waren Bonte Kraaien in grote delen van Nederland algemene doortrekkers en wintergasten. De laatste decennia zijn de aantallen echter sterk afgenomen. Buiten de Waddeneilanden, de Lauwersmeer en omgeving en Midden-Drenthe zijn waarnemingen tegenwoordig vrij uitzonderlijk (Bijlsma *et al.* 2001). In ZW-Nederland gaat het de laatste jaren om hooguit enkele tientallen vogels. Deze afname werd door Meininger & Slob (1983) vooral toegeschreven aan een verandering in de trekgewoonten van de Scandinavische en Finse populaties van de Bonte Kraai, waardoor steeds meer Bonte Kraaien in de nabijheid van hun broedgebieden overwinteren in plaats van weg te trekken.

Tot ver in de jaren zeventig was de Bonte Kraai in vrijwel geheel Zuid-Holland een algemene verschijning tussen half oktober en begin april. Tegenwoordig ontbreekt de soort er in de winter nagenoeg, terwijl ook doortrekkers uiterst schaars zijn geworden. Concrete aantalsopgaven met betrekking tot overwintelaars in Zuid-Holland uit de periode dat Bonte Kraaien nog algemeen waren, ontbreken echter vrijwel. Daarom leek het zinvol een manuscript dat al ruim 25 jaar "op de plank" lag nieuw leven in te blazen, en zo een telling van een slaappleaats kraaiachtigen nabij Den Haag in februari 1974 aan de vergetelheid te ontrukken.

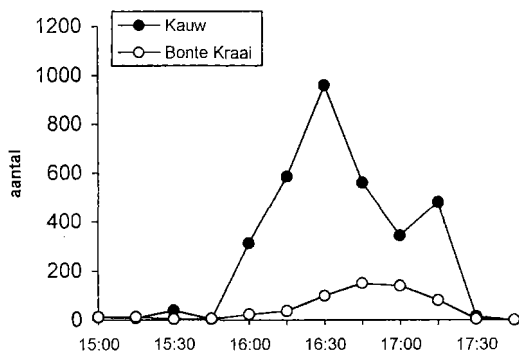
Sinds mensenheugenis kwamen elk winterhalfjaar grote aantallen Kauwen *C. monedula*, Roeken

C. frugilegus, Zwarte Kraaien *C. corone* en Bonte Kraaien slapen in het elzen-essenhakhout van de Duivenvoordse-Veenzijdse Polder in de gemeenten Leidschendam, Voorschoten en Wassenaar (Zuid-Holland). Ze waren afkomstig uit de verre omgeving: uit de droogmakerijen rond Zoetermeer, de veenweiden langs de Oude Rijn, het westelijk plasseengebied, uit de duinen en uit de stad Den Haag. Voor Bonte Kraaien werd vastgesteld dat de vogels afkomstig waren uit een straal van minstens 25 km rond de slaappleaats (figuur 1).

Om een beter inzicht te krijgen in de aantallen kraaiachtigen die van deze slaappleaats gebruik maakten, werd op zaterdag 2 februari 1974 een telling georganiseerd. Het gebied waar in- en uitvliegende kraaien werden geteld, is dat deel van de Duivenvoordse-Veenzijdse Polder waarin alle elzen-essenbossen zijn gelegen. Het telgebied werd begrensd door de landscheiding tussen de hoogheemraadschappen Rijnland en Delfland bij de Haagse wijk Mariahoeve, de hoogspanningsleiding langs de spoorlijn Den Haag-Leiden, de Papelaan tussen Voorschoten en Wassenaar en de Veenwatering. De tellers werden verdeeld over 13 telpunten langs de gehele omtrek. Zij telden tussen 15u00 en 18u00 (toen het donker was geworden) alle kraaiachtigen die het telgebied in- en uitvlogen tussen hun telpunt en een herkenningspunt verderop langs de omtrek, of tussen twee herkenningspunten aan weerszijden van hun telpunt (bijvoorbeeld tussen twee hoogspanningsmasten of tot aan een bosrand). De meeste tellijnen waren 600 à 1000 m lang (gemiddeld 786 m). Alle tellers waren ruim vóór 15u00 met gelijkgezette horloges op hun telpunt aanwezig. Op grond van verkenningen gedurende eerdere dagen werd een schatting gemaakt van reeds voor 15u00 in het telgebied aanwezige kraaiachtigen.

Tabel 1. Resultaten van een telling van een slaappleaats van kraaiachtigen Corvidae in de Duivenvoordse-Veenzijdse Polder, Zuid-Holland, op 2 februari 1974. *Results of a night-roost census of Corvidae in the Duivenvoordse-Veenzijdse Polder near Den Haag, Zuid-Holland, on 2 February 1974.*

Soort <i>Species</i>	Reeds aanwezig vóór 15u00 <i>Already present before 15h00</i>	Netto binnenvliegend 15u00-18u00 <i>Entering 15h00-18h00</i>	Totaal slaappleaats <i>Total night roost</i>
Kauw <i>Corvus monedula</i>	200-250	3317	3517-3567
Roek <i>Corvus frugilegus</i>	1	98	99
Zwarte Kraai <i>C. corone</i>	50-65	178	228-243
Bonte Kraai <i>C. cornix</i>	60-75	569	629-644
'kraai' <i>C. frugilegus/corone/cornix</i>	–	262	262

Figuur 2. Aantallen (netto) invliegende Kauwen *Corvus monedula* en Bonte Kraaien *C. cornix* tijdens een telling van de slaappleats van kraaiachtigen Corvidae in de Duivenvoordse-Veenzijdse Polder, Zuid-Holland, op 2 februari 1974. *Numbers of Jackdaw Corvus monedula and Hooded Crow C. cornix flying into their night-roost in the Duivenvoordse-Veenzijdse Polder near Den Haag, Zuid-Holland, on 2 February 1974.*

In tabel 1 zijn de resultaten weergegeven. Het netto aantal invliegende Kauwen en Bonte Kraaien per kwartier is weergegeven in figuur 2. Vooral bij de Kauw vlogen er tijdens de telperiode ook enkele honderden vogels uit het gebied; deze zijn uiteraard van de aantallen invliegende vogels afgetrokken. Na de Kauw (ruim 3500 exemplaren), bleek de Bonte Kraai met 629-644 exemplaren de talrijkste soort. Vonden wij dit laatste aantal in 1974 niet erg bijzonder, ruim 25 jaar later beschouwt een nieuwe generatie vogelaars hetzelfde getal als onwaarschijnlijk hoog! Hoewel de Bonte Kraai tegenwoordig uit het gebied is verdwenen, wordt de beschreven traditionele slaappleats nog steeds bezocht door grote aantallen Zwarte Kraaien, Kauwen en (in veel mindere mate) Roeken. Misschien is het aardig de telling uit 1974 nog eens te herha-

len om na te gaan in hoeverre de aantallen van de overige soorten zijn veranderd.

De volgende mensen hielpen ons met de telling op de koude februarimiddag in 1974: Bart Been, Sybren de Hoo, Gerrit de Jonge, Gert Kamphof, R.D. Marchand, Ruud van der Mark, Willem Martin, Egbert van der Pol, Adri Remeus en Ted Smits. Aan deze tellers een woord van dank en een excuus voor de wat late rapportage... Erik Gertenaar vervaardigde het kaartje.

Literatuur

- Bijsma R. G., Hustings F. & Camphuysen C. J. 2001. Algemene en schaarse vogels van Nederland (Avifauna van Nederland 2). GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij, Haarlem/Utrecht.
- Meininger P. L. & Slob G. J. 1983. Voorkomen van de Bonte Kraai *Corvus corone cornix* in het Deltagebied in 1973-82. *Limosa* 56: 243-247.

Night-roost census of Hooded Crow *Corvus cornix* near Den Haag in 1974.

This note summarises the results of an old census of a night-roost of Corvidae in the Duivenvoordse-Veenzijdse Polder, between Den Haag and Leiden, Province Zuid-Holland, on 2 February 1974. It focuses on the number of Hooded Crows *Corvus cornix* (629-644 individuals) after Jackdaw *C. monedula* (>3500 individuals) the most abundant corvid using the roost. By the end of the 20th century, Hooded Crow has completely disappeared as a winter visitor from the region, and is only occasionally observed during migration.

